

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Svante Hult.

Härad: Uppvidinge.

Adress: Torshy.

Socken: Åseda.

Berättat av: Gideon Joelsson

Uppteckningsår: 1936.

Född år 1895 i Kalleberga, Kållerö län.

Uppteckningen rör Tjärbränning.

Gideon Joelsson i Håkaryd, Åseda har berättat sig att bränna tjära av sin fader, som vid sin död för några år sedan var över åttio år gammal och hade sysslat med sådant arbete i hela sitt liv.

Tjära brännes av kridiga kallskubbar. Dessa upp-lägs på hösten innan marken fryser. Alla rotgröden och andra utskjutande partier sägas bort, varefter stubbarna läggs på brä. Sedan rätts man i gång med kljorningen, ett synnerligen hårt och besvärligt arbete. Stubbarna brygs i ganska smala stückor av varierande längd. Dessa

Skriv endast på denna sida!

6 sid.

märkte noggrant "avfästas" d. v. s. befästas från allt omöjligt trä, barkbitar, mossor och rådvant. Avfästningen är ett tidsödande arbete, som kan ha nästan en hel vinter i anspråk. När "törstiskorna" gjorts rena, läggs de i tre alnar breda "floar" för att torka, varefter de äro färdiga för bränning.

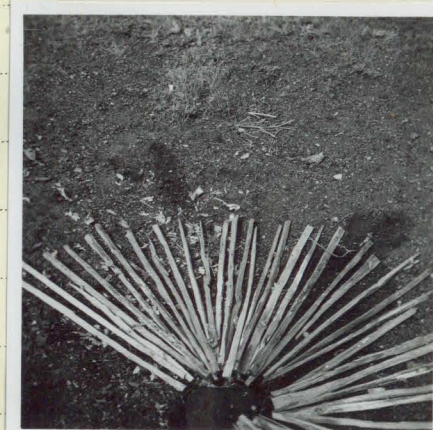
Bränningen sker i tjärdalen. Denna består av en rund, ganska grunt, timrad skal 3,5 meter i diameter, som är uppbyggd i en barkskottning (se fotografi). I skalens botten är ett runt hål, ungefär fem centimeter i diameter, och från detta leder en träledning ned i en två meter lång och en dm. bred lög, gjord av en urhållad trästam. Skalens kanter och himmels övre del äro bebrukade med lög för att hindra antändning. Inn-

Skriv endast på denna sida!

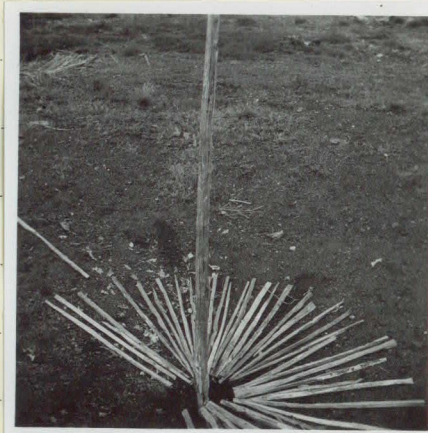
mans nedre ända är för samma ändamål nedstänkt i en i
hans innerända befintlig vattenbehållare. Över hålet i
dallbotten ligger en flat sten. Denna vilar på radiärt
utlagda trästycken så, att tjäran kan rinna ned men
ked och arkar hindras från att lägga till hålet.

Bränningen förbergs vid midsommartiden.
Dalen görs ren från stycke från tidigare bränningar. En
stäng, ett par meter lång, placeras på
stenen i mitten. Dalen täcks sedan
med granbark. Överpå denna läggs
ribbved radiärt från hålet och så
lätt som möjligt men endast ett
lager över hela dalen. På denna ved-
vädd läggs man sedan "höveden"
även den radiärt. Man börjar invid
vid stängen och "lägger flo för flo".
Så man täcker hela dalen börjar man på nytt invid stängen

och lägger så lager på lager så, att det blir högst i mitten
och det hela ser ut som ett uppvänt medvänt tvättfat när
det är färdigt. Sedan veden är lagd klubbas den spenslögen
hårt ihop med en stor träklubb. Efter detta häcks veden
med ett lager grannis och över detta kolslybb. Nu är allt
klart för tändning.

Man tändar inte vid kanten på flera
ställen, ett par alnar eller så mellan var ställe. Efter detta
läcker man vid antändningspunk-
terna och veden får hela ungefär
ett dygn tillis järnan böjast rinna.
När detta inträffar, rives häck-
ningen av vid kanten och där får
den brinna med låga. Bläsbälz
användes ej. Alltså som värmen
stiger, pressas järnan ut från
och rinner utefter dalbottnen ned i hålet i mitten, genom

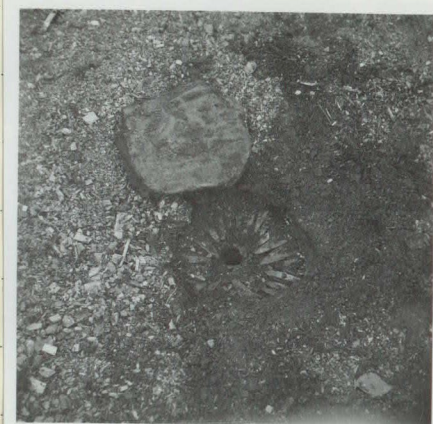
genom brättnunnan och fram i ett fat vid skons ryfterända.

Brännningstiden är naturligtvis proportionell mot vedmässen. I allmänhet brukar det dröja fyra i fem dagar innan veden är urbränd. När bara en liten hög återstår i dalens mitt, brukar man lägga på stycke i kanten och låta den kola ut som en vanlig mila. Kolen, ett par tusk, säljes till smederna.

Fem eller sex tunnor på vardera 200 liter brukar man få vid en ordinarie bränning. Tjären säljes dels tunnors, dels i mindre partier. Man brukar få två tunnor korn. Vid försäljning i större partier blir priset naturligtvis avsevärt lägre.

Under de senaste tre åren har det varit så ont om skrubbar så ingen tjärbränning ägt rum trots att

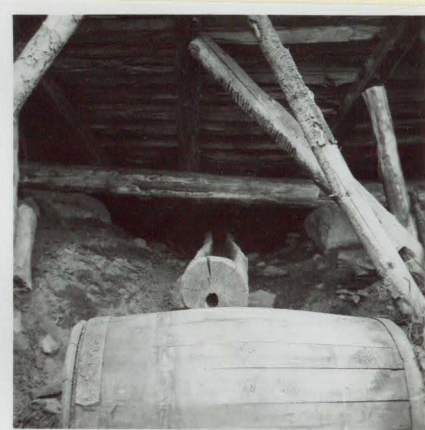
Skriv endast på denna sida!

Det varit stor efterfrågan på tjära. Tjären till dalen
hänvisar på att den nägonstund kommer att bränna
tjära och dalen är också redan nu i hög grad bristfällig.
Stora delar av beaktarna ha resat ned och om några
år är tjärbränningen i Håkaröd blott ett dunkelt minne.

a.

b.

Hörn med vattenbehållaren
i inner änden.

En tjärkanna uppställd
för itaggening.

Skriv endast på denna sida!